

Geachte lezer, lees hieronder hoe de verloren ziel van ds. J. Fraanje destijds door het geloof in Jezus Christus werd gered, en werd levend gemaakt in Hem, en gerechtvaardigd werd door inlijving, middels die eerste voorbijgang uit Ezechiël 16 vers 6 : *“Als Ik bij u voorbijging, zo zag Ik u, vertreden zijnde in uw bloed, en Ik zeide tot u in uw bloed: Leef; ja, Ik zeide tot u in uw bloed: Leef!”* Een achtenswaardig kind en knecht Gods, die ook in zijn tijd alrede zeer ernstig in zijn kerkverband heeft gewaarschuwd voor de derde weg. De ‘derde weg’, zijn zielen met een houdbare nood, (nog) niet wandelende op de smalle weg, maar eigenlijk ook niet meer wandelende op de brede weg die leidt tot het eeuwige verderf...

1

Uit het leven van ds. J. Fraanje

Op 3 september 1949, binnenkort zestig jaar geleden, overleed ds. J. Fraanje, op de leeftijd van 70 jaar. Vanaf 1908 heeft hij onze gemeenten als voorganger gediend: eerst enkele jaren als oefenaar, daarna bijna 36 jaar als predikant. Hoewel hij in bepaald opzicht enigszins in de schaduw van ds. G.H. Kersten stond, wordt er tot op de dag van vandaag met grote achting over hem gesproken.

In enkele artikelen blikken we op zijn leven terug. Waar mogelijk wordt hij daarbij zelf aan het woord gelaten. Voor een uitvoeriger beschrijving verwijzen we graag naar het boek van A. Ros: *“Ter gedachtenis”* (1979), en naar het boek van A. Bel en W.B. Kranendonk: *“Leven en werk van ds. J. Fraanje”* (2000).

Op 20 oktober 1878 wordt Jozias Fraanje geboren te Biezeling. Zijn ouders, Cornelis Fraanje en Francina Openneer, zijn eenvoudige mensen

en behoren tot de Ledeboeriaanse gemeente van ds. D. Bakker te 's-Gravenpolder. Daar wordt Jozias ook gedoopt. Omdat zijn ouders bezwaren hebben tegen het vaccineren van hun kinderen, blijven de schooldeuren voor hem gesloten.

Over de jeugdjaren van Fraanje zijn niet zoveel bijzonderheden bekend. Op 10 november 1937, bij de herdenking van zijn 25-jarige ambtsjubileum, blikht hij er zelf met schaamte op terug. Hij mag echter ook nog iets anders meedelen.

‘In zonde en ongerechtigheid geboren, heb ik zeventien jaar in die staat geleefd, gelijk een vis in het water en een vogel in de lucht en het vee in het veld. Maar op mijn zeventiende jaar, toen ik arbeider was bij Jan Rottier te Biezeling, is op het land iets bijzonders gebeurd. Daar heeft de Heere bemoeienissen met mij gemaakt en heb ik werkzaamheden gehad van mijn zeventiende tot mijn eenentwintigste jaar. Of het algemene of bijzondere genade was, werd toen

nog niet uitgemaakt’.

In diezelfde dienst vertelt hij wat er op zijn eenentwintigste jaar is gebeurd. *‘Op mijn eenentwintigste jaar is iets anders gebeurd. Wat is dat? Mijn eigen vlees en bloed, de wereld en de duivel spanden samen. O, ik zal het nooit vergeten, het was op Kerstdag, toen ik twee ouderlingen van Krabbendijke, die mijn zieke oom kwamen bezoeken, naar de trein bracht. Toen kwam de zonde mij zo klein voor, alsof ze niets was en de genade was zo groot, dat ik meende die zonde wel te kunnen doen. O, hier sta ik en verklaar het tot mijn spijt en met schaamte moet ik het zeggen, toen kreeg ik de zonde lief. En wat is gebeurd? Toen ik de zonde was toegelopen, was die zonde zo groot in mijn ogen en de genade zo klein, dat ik geen andere uitweg zag, dan dat ik òf*

mijzelf om het leven brengen moest, of altijd in de zonde leven. Want het was voor mij openbaar geworden dat ik slechts algemene genade had; dat het maar uit kracht van de opvoeding en vermaningen was. Tot drie maal toe kwam ik in de wanhoop, maar iedere keer kwam er een man, waardoor ik verhinderd was mijn schrikkelijk voornemen uit te voeren. Toen bleef er niets over dan in de wereld te gaan leven, wat ik volgehouden heb tot mijn zesentwintigste jaar. Zolang heb ik geleefd, strijdend tegen God en Zijn geboden'.

In het jaar 1904 vinden ingrijpende zaken plaats. 'Toen de eerste zondag in januari 1904 was aangebroken, was het of de gehele hel in mij was. Ik heb de zonde ingedronken als water, maar de tweede en derde zondag is er iets in mij omgegaan, wat in de eeuwigheid zal verklaard worden. Toen brak de vierde zondag aan. Ds. Kersten en zijn aanstaande schoonvader en de oude Cornelis Fossen gingen naar mijn zieke oom kijken. Mijn vader zei toen: 'Morgen preekt die jonge man in Goes.' Toen was er iets in mijn hart, dat ik in geen woorden kan uitdrukken. De sabbat brak aan. Gij, ds. Kersten, woonde toen in Meliskerke. Ik kende u niet en gij kende mij niet. Als een wanhopige liep ik op de aarde en onder deze omstandigheden ging ik ter kerk. Gij naamt uw voorafsprak uit Psalm 25:4, uit de oude rijm:

*God is waarachtig en goedig,
Hij is 't en blijft zulks altijd.*

Gij preekte uit Zondag 4: 'Doet dan God den mens niet onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist wat hij niet doen kan?' Toen ging er een pijl door mijn hart. Ik ben naar huis gegaan en in de schuur gevlucht en heb daar vijf dagen en nachten gelegen. Gelijk het met Paulus was, die niet zag en niet at en niet dronk, zo verkeerde ik vijf dagen en nachten onder de vloek en donder van Sinaï. Ik werd in de Goddelijke vierschaar als de grootste schuldenaar en als een monster van goddeloosheid gesteld; ik had mijzelf van de zaligheid en God van Zijn eer beroofd. Daar heb ik geworsteld, gebeden, geschreeuwd, geroepen. Ik lag verloren en moest verloren gaan. Daar openbaarde Zich God in Zijn heilige deugden. Daar lag ik, o, daar lag ik; maar God won mij uit en won mij in. Ik kreeg Hem liever dan mijn eigen leven en ik beminde Zijn deug-

den boven mijn zaligheid. Het werd een afgesneden zaak, God sneed mij af. Met verschrikking werd ik bepaald bij het Woord, dat van Abraham geschreven staat: 'En hij zag, en zie, er ging een rook van het land op gelijk de rook eens ovens'. Dat was rechtvaardig mijn lot. Daar werd ik afgesneden in het gericht Gods.'

Fraanje schreef dat hij wel met zijn bloed had willen ondertekenen dat hij de eeuwige dood verdiend had. Maar het behaagde God de geslagen breuk te herstellen en in Zijn deugden Zichzelf te verheerlijken.

'Na mijn worsteling beproefde ik weer op te staan, maar ik zakte weg en het behaagde God in mijn ziel af te dalen met deze woorden: 'Leef in uw bloed, leef'. Daar riep mijn afgematte ziel uit: 'O, wat is het, dat ik genade in Uw ogen gevonden heb; dat Gij mij kende, daar ik een vreemde ben?' Daar heeft het God behaagd om Jezus te openbaren als het einde der wet tot rechtvaardigheid; daar zag ik de Heere Christus onder de wet en

boven de wet. Ik zag Christus het opnemen voor God, voor Zijn wet en voor Zijn deugden, maar ook voor mij. (...)

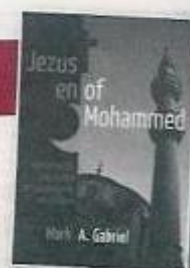
O, dat Christus de wet verhoogd en verheerlijkt heeft, was mij een wonder, maar dat Hij ze ontwapende van haar vloek, was mij nog groter; daar kwam de liefde voor in Christus. Hij wies mij in Zijn bloed. Bij monde van de Eerste Persoon werd mijn schuld uitgedeld. De Vader vergaf ze mij genadig en gaf mij een recht tot het eeuwige leven. Nooit zal ik het vergeten, dat lieve woord: 'Want Hij zal den mens zijn gerechtigheid wedergeven'. Ik kreeg een recht van bestaan in de Borg en in het Vaderhart en zalige gemeenschap Gods. En, mijne hoorders, daar kwam die lieve derde Persoon, Die mij overtuigde en wederbaarde; daar kwam die lieve Geest getuigen met mijn geest dat ik een kind was'.

(wordt vervolgd)

Krabbendijke,

J.P. Sinke

BOEKENNIEUWS

**"Jezus en/of Mohammed",
door Mark A. Gabriel;
uitg. Medema, Vaassen;
ISBN 978-90-6353-5377,
341 blz.; € 19,50.**

Mark A. Gabriel (1957) groeide op in de voor ons onbekende wereld van de islam. Geboren in Egypte als moslim, studeerde en doceerde hij islamitische geschiedenis en cultuur aan de beroemde Al-Azhar universiteit van Cairo. Hij werd bekeerd tot het christendom en woont momenteel in de Verenigde Staten.

Zijn boek "Jezus en/of Mohammed" bestaat uit vier delen. In het eerste deel beschrijft hij de grote omkeer in zijn leven. Dit is misschien voor ons wel het meest boeiende deel van zijn boek. In het tweede deel maakt hij een vergelijking tussen het leven van de Heere Jezus en Mohamed. In deel drie worden hieruit toepassingen gemaakt naar de praktijk van het alledaagse leven. Tenslotte geeft hij in deel vier een samenvatting en beschrijft hij nogmaals de kern van de

grote omkeer in zijn leven. Vooral het eerste deel biedt voor degene die geïnteresseerd is in de leefwereld van moslims veel informatie. Indrukwekkend is de beschrijving van zijn toenemende twijfel over de vraag hoe het mogelijk is dat een godsdienst waar de vrede wordt geproclameerd, zoveel geweld kan veroorzaken. Zijn twijfel, die bekend wordt aan de universiteit, zijn gevangenschap en folteringen en de spanningen binnen het gezin van zijn ouders, geven een duidelijk inzicht in de wereld van de islam. Als hij uiteindelijk van een apothekersassistente illegaal een Bijbel krijgt, gaat er een andere wereld voor hem open. Wonderlijk is het hoe hij bij het lezen van Psalm 91 de kracht van Gods Woord ervaart. 'Ik las gewoon voor mezelf wat er in de Bijbel stond. Ik had niemand nodig die tegen me zei: Dit is wat Mohammed zei of deed'.

Zijn doel is om met dit boek een gids te zijn voor zowel moslims als christenen. 'We moeten ons niet richten op de daden van hen die zich christen of moslim noemen, maar we moeten recht-

Uit het leven van ds. J. Fraanje

Nadat de Heere grote dingen aan zijn ziel heeft gedaan, veranderde er veel in het leven van de jonge Fraanje. Toch moest hij zijn bekering voor God verliezen.

'Toen ben ik gaan leven en ben de bekeerde jongen geworden; ik ben gaan praten en heb veel onder Gods volk verkeerd. Bij ds. Roelofsen, die mijn geestelijke vader werd, kwam ik nu veel aan huis en heb met hem en zijn vrouw veel verkeerd. Hij vroeg op zekere dag: 'Zou je nu niet eens bij ons naar de kerk komen en Avondmaal houden?' En wat denkt gij? Daar kreeg ik werkzaamheden mee'.

De oude leraar had het kalm en eenvoudig gevraagd. Maar het behaagde God om Fraanje te laten zien dat hij onder het oordeel geboren was en onder het oordeel toegebracht was, en dat Hij hem onder het oordeel dragen wilde.

'Veertien dagen later lag ik onder de voederbank van mijn oud paard te schreien en vroeg: 'Heere, wat moet ik doen?' Ik werd toen bepaald bij het Woord, dat de Heere Jezus tot de discipelen van Johannes de Doper gesproken heeft: 'En Jezus antwoordde en zeide tot hen: Gaat heen en boodschapt Johannes weder, hetgeen gij hoort en ziet: De blinden worden ziende en de kreupelen wandelen, de melaatsen worden gereinigd en de doven horen, de doden worden opge-

wekt en den armen wordt het Evangelie verkondigd. En zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd worden'.

Tegen ds. Roelofsen zei Fraanje: 'Nu kunt gij mij krijgen, want ik ben geheel ingewonnen'.

Zondags ging hij nu driemaal naar de kerk in Goes. 's Avonds bleef hij daar op het gezelschap. 'Bij het naar huis gaan, en toen ik alleen was tussen Kapelle en Kloetinge, is er iets gebeurd wat ik nu liever niet zeggen wil. Tegen mijn lieve zielenvriend heb ik het verteld. Tussen het spoor en de sloot was een worstelperk met de macht der hel; mijn hoed heb ik nooit meer gevonden. In die strijd moest ik het verliezen met mijn bekering en rechtvaardigmaking; maar daar heeft het God behaagd mij te doen overwinnen door het bloed des Lams. O, daar heb ik mijzelf zien sterven en de Heere Jezus zien leven. Zijn dood deed mij leven en Zijn leven mij sterven, opdat ik Christus zou gaan leven. Zo heeft de Heere mij, arme dwaas, een plaats willen geven in Zijn hart en huis en onder Zijn volk. Daar is de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods'.

In 1906 werd Fraanje tot het predikambt geroepen. Het behaagde God om hem op het veld, terwijl hij aan het ploegen was, krachtig te roepen. 'Gij begrijpt, dit bleef niet verborgen, maar ook niet onbestreden. Als de Heere met Zijn gunst in mijn

hart was, dan kon ik het geloven dat ik leraar zou worden. Maar dan weer kon ik het onmogelijk geloven. Dan was het mij alsof ik liever zou sterven dan predikant worden'.

Een hinderpaal voor Fraanje was ook dat hij in zijn werk niet ongezegd was. Toen hij twintig jaar was en geen werk had, werd hij voerman met een oud paard en een oude wagen. 'Hierop heeft de Heere Zijn zegen doen rusten, zodat ik tenslotte een mooi span paarden en een mooie wagen had. Wat heb ik gevochten tegen de Almachtige, dat Hij het leraarswerk maar van mij wegnemen zou. Kort daarop mocht ik weer krachtig geloven, dat ik eens leraar worden zou. En toen ik in de schuur van mijn vader was, verenigde de Heere mij met Zijn wil. Ik zei: Heere, wilt Gij mij nog hebben, neem mij dan onvoorwaardelijk'. Op 4 augustus 1908 werd in Goes kerkenraadsvergadering gehouden.

Fraanje, die de gemeente inmiddels als ouderling diende, werd in de gelegenheid gesteld om de werkzaamheden tussen God en zijn ziel met betrekking tot de roeping tot het predikambt te verklaren. Omdat de kerkenraad zijn woorden kon overnemen, kreeg hij toestemming om een

stichtelijk woord te spreken.

Op 6 oktober 1908 gaat hij voor de eerste keer in Goes voor. Daar ging echter het nodige aan vooraf. 'Toen ik zondagsavonds van het gezelschap naar huis ging, zei de vijand: 'Nu zijn we hier alleen, je gaat geen stap verder, je zult nooit preken'. O, die nacht is er op een grinthoop een bange worsteling geweest. Ik heb daar bij vernieuwing mogen verstaan wat het zeggen wil, dat de Zoon des mensen gekomen is om te zoeken en zalig te maken dat verloren is. De Heere gaf mij daarop licht in Zijn Woord. Ik kreeg een tekst om over te spreken uit Mattheüs 18:11: 'Want de Zoon des mensen is gekomen om zalig te

maken, dat verloren was'. En nam als voorwoord de tekst uit Jesaja 65:1: 'Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten; tot het volk, dat naar Mijn Naam niet genoemd was, heb ik gezegd: Zie, hier ben Ik, zie, hier ben Ik'. Ik ben daarop gaan spreken en de Heere heeft mij geholpen'. Fraanje werd voorganger in Goes. Later zei ds. Fraanje over deze tijd: 'Het preken heb ik geleerd tussen Kloetinge en Goes op een grinthoop. Ik durfde niet, ik wilde niet en ik zou niet preken. Maar toen God kwam, kon ik, wilde ik en zou ik.'

Krabbendijke,

J.P. Sinke

Uit het leven van ds. J. Fraanje

In het najaar van 1908 krijgt Fraanje toestemming om een stichtelijk woord te spreken in de classisgemeenten. Een jaar later, als ds. H. Roelofsen naar Bruinisse is vertrokken, wordt hij als oefenaar aan Goes verbonden.

Omdat hij op 18 maart 1909 in het huwelijk is getreden met Pieterella Filius uit Yerseke wordt er in 1910 een woning voor hem gekocht aan de J.A. van der Goeskade te Goes. Hoewel oefenaar Fraanje zelf van gedachten is dat hij de overige tijd van zijn leven in Goes zal blijven, gaat de Heere een andere weg met hem. Met de woorden "Staat op, laat ons van hier gaan" wordt hem de weg naar Terneuzen gewezen.

Door Maria Pieterella den Doelder, beter bekend als 'Blinde Marie', is er naar zijn komst uitgezien. Zelf schrijft zij daar later het volgende over: 'Ds. Janse was vertrokken en wij waren herderloos. Ik werd er werkzaam mee. Op één van onze reizen hadden wij een voorganger gehoord, een man van God bekeerd en van achter de ploeg vandaan geroepen. Hij bezat een kostelijke gebedsgave en preekte zeer krachtig de schuld van land, volk en kerk. Hij haalde de bevinding van Gods volk heerlijk op. Hij was nog

heel jong en bezet met de vreze Gods werd hij aangegord door Gods Geest. Welnu, deze jonge prediker, J. Fraanje uit Biezelinghe, hoorde ik graag. Als wij onder zijn gehoor verkeerden, was mijn verzuchting of hij onze leraar mocht worden'.

Blinde Marie hoorde dat ze in Terneuzen Fraanje wilden beroepen. 'Ik was verwonderd en blij. Een poosje later werd echter ds. Kersten beroepen. En wat erger was, die had er werk mee. Ik heb zijn brief nog horen voorlezen. Hij miste de doorslag, anders had hij het gedaan. Ik schrok, want ik dacht: Dan is mijn begeerte maar van mijzelf. Maar ds. Kersten bedankte'.

Daarna werd ds. Beversluis beroepen. 'Alweer een proefweg voor mij. Ik raakte in de war met die sterke begeerte om Fraanje. Ik begon tot de Heere te roepen om licht. Er kwam mij nu dit voor: 'Wat bij de mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God'. Dit versterkte mij zeer, zodat het een aangebonden zaak werd en ik bepaald werd bij de woorden: 'Werpt het net aan de rechterzijde van het schip, en gij zult vinden'. Dit ging met het geloof gepaard, dat, indien Fraanje beroepen zou worden, hij het dan ook aannemen zou'.

Ds. Beversluis bedankte voor het

beroep en eindelijk werd Fraanje beroepen. 'Hoewel ik niets gezegd had, scheen het volk toch te vermoeden dat ik er werk mee had. Zij hoorden mij uit, doch ik zei niets. Pleitend op Zijn eigen Woord vernamen wij, toen wij thuisgekomen waren, dat Fraanje het beroep had aangenomen'. Op 28 januari 1912 verbindt oefenaar Fraanje zich aan de gemeente. Ruim negen maanden later, op 10 november, wordt hij tot leraar 'bevorderd'. Ds. J.R. van Oordt uit Middelburg gaat daarbij voor.

Tijdens de ambtsbediening van ds. Fraanje in Terneuzen gebeuren er soms wonderlijke zaken. Zo zijn er verschillende leden die op verre afstand wonen, zoals de familie Dees te Cadzand. Alleen op bid- en dankdagen en op doordeweekse feestdagen zijn ze in de gelegenheid om naar de kerk te komen. Ds. Fraanje en ouderling F. Dekker hebben echter de gewoonte hen af en toe een bezoek te brengen.

Op zekere dag gaan ze samen weer naar Cadzand. Bij de familie Dees is

het de gewoonte, dat men de maaltijd gezamenlijk met het personeel gebruikt, een gewoonte die in die tijd niet algemeen is. Eén van de dienstmeisjes heet Liesbeth. Ze is afkomstig uit Axel en is in de Nederlandse Hervormde Kerk gedoopt. Naar de kerk gaan, doet ze echter niet. Ds. Fraanje vraagt haar: 'Hoe oud ben je, Liesbeth?' 'Zeventien jaar, dominee', is

het antwoord. 'Dan heb je zeventien jaar tegen God gezondigd', zegt ds. Fraanje. En daar valt de slag. De Heere wil de woorden van ds. Fraanje gebruiken tot waarachtige bekering. Zo is de reis naar Cadzand niet tevergeefs geweest.

(wordt vervolgd)

Krabbendijke,

J.P. Sinke

Uit het leven van ds. J. Fraanje

In het najaar van 1913 ontvangt ds. Fraanje een beroep van de gereformeerde gemeente te Rotterdam-Boezemsingel. Hoewel het beroep binnen de kerkenraad niet zo erg 'leeft', voelt ds. Fraanje zich toch gedrongen het aan te nemen. Tot driemaal toe heeft de Heere hem erbij bepaald, dat hij naar de havenstad moet.

Daarnaast vormen de woorden uit Handelingen 18:10: 'Want Ik heb veel volk in deze stad' voor hem een aanwijzing dat de Heere hem een ander arbeidsveld toeschikt. Hoewel hij er als een berg tegenop ziet, blijkt de overgang naar Rotterdam mee te vallen. Later zegt hij daarover: 'O, wat vond mijn geestelijk leven daar vermakelijk'.

Na de komst van ds. Fraanje laat de gemeente een forse groei zien. Vooral uit de gemeente aan de Slachthuiskade, die kort na de Vereniging van 1907 het kerkverband heeft verlaten, komen nogal wat leden over. Daarnaast sluiten ook anderen zich bij de gemeente aan.

Zo vervoegt een Jood, Immanuël Abrams, zich op zekere dag bij de pastorie. Daar doet hij omstandig uit de doeken welke onrust er in zijn hart leeft en hoe hij brandt van verlangen om in Gods Woord onderwezen te worden, vooral in het Nieuwe Testament. Op de kerkenraadsvergadering van enkele dagen later herhaalt hij zijn verzoek. Ds. Fraanje is met de man begaan en stelt voor om hem elke dinsdag van half zes tot zes uur privé-catechisatie te geven. En zo gebeurt het!

Toch draagt niet iedereen in Rotterdam de predikant een warm hart toe. Zo heeft ds. Fraanje een keer aan 'de Kulk' in Charlois gepreekt en keert hij in gezelschap van zijn schoonmoeder en diaken Gijze terug naar zijn woning. Als ze uit de tram zijn gestapt en hun weg te voet vervolgen, passeren ze de Marinierskazerne aan het Oostplein. De dienstdoende schildwacht herkent de predikant. Terwijl hij dreigend zijn geweer op hem richt, zegt hij: 'Daar heb je die fijne van de

Boezemsingel, die zal ik eens even neerleggen'. Natuurlijk meent de man het niet, maar toch!

Diaken Gijze stelt voor om dit strafbare feit meteen aan de wachtcommandant te melden, maar ds. Fraanje voelt daar niets voor. Hij is bereid om Christus' wil smaadheid te dragen. Thuisgekomen in de pastorie is het gebeuren aanleiding voor schoonmoeder om dit aan haar dochter te vertellen. Als mevrouw Fraanje opmerkt: 'Maar als het nu eens was gebeurd, dat die soldaat had geschoten?' zegt haar moeder heel eenvoudig: 'Dan zou die man hem rechtstreeks de hemel in geschoten hebben'.

Een ander aangrijpend voorval uit de periode van ds. Fraanje aan de Boezemsingel is het overlijden van Jansje de Waard, op 30 januari 1916, op de leeftijd van 17 jaar. Vanwege de vliegende tering heeft ze het vaak benauwd. Haar zielsbenauwdheden zijn echter groter. Toch laat de Heere Zich niet onbetuigd en mag ze op haar ziekbed van Gods opzoekende liefde en trouw verhalen.

Ds. Fraanje bezoekt haar elke dag. Hij ziet dat het niet lang meer zal duren. 'Ik kom elke dag afscheid van je nemen, je mocht je kooi eens ontvlieden', zegt hij dan.

Op een keer is hij er getuige van dat ze weer een ernstige hoestbui krijgt, waarbij ze hele stukken longweefsel opgeeft. Hij is er diep van onder de indruk en zegt vol medelijden: 'Jansje, wat moet je toch lijden!' Er komt echter een andere reactie dan hij verwacht had. 'Nee dominee, zo is het niet. Mijn lieve Borg werd het bloed uit de poriën geperst, en ik mag het zomaar opgeven'.

Kort voor haar sterven vraagt ze haar vader of hij haar alles wil vergeven. 'Vergeven? Kind, je bent altijd zo lief voor me geweest!' zegt haar vader. 'Ja,

maar de Heere gaat door vlakke velden, vader!' Als haar vader dan in snikken uitbarst, zegt ze: 'Vader, nu niet huilen hoor, want als ik er straks niet meer ben, is het wáár geworden: Straks leidt men haar in statie uit haar woning'.

Als ze enkele wensen kenbaar maakt voor haar begrafenis, vraagt ze ds. Fraanje om een psalm te zingen op haar graf. Als de dominee opmerkt dat hij er niet zo van houdt om bij een graf te zingen, zegt ze: 'Laat u maar zingen: Uw hoop, Uw kudde woonde daar'. En dat is gebeurd.

Op 30 januari 1916 breekt het ogenblik aan dat ze eeuwig haar Koning in Zijn schoonheid mag aanschouwen. Haar begrafenis is een indrukwekkende gebeurtenis. Velen van Gods volk zijn er getuigen van. De lijkkoets wordt gevolgd door tien rouwkoetsen. Daarachter lopen ongeveer honderd catechisanten. Het verkeer over de smalle Goudsche Rijkweg wordt stilgelegd.

Onderweg naar de begraafplaats "Crooswijk" zeggen enkele mensen op straat tegen elkaar: 'Het lijkt wel of er een koningskind wordt begraven.' Ze beseffen niet, dat ze onbewust de waarheid spreken: het is een Koningskind dat naar het graf wordt gebracht. Met opening leidt ds. Fraanje deze plechtigheid.

Hoewel er geen geld voor de begrafenis is, wordt alles betaald. Nooit is er een rekening van de begrafenis ontvangen. De familie heeft nooit geweten wie alle kosten voor zijn rekening heeft genomen.

(wordt vervolgd)

Krabbendijke,

J.P. Sinke

Uit het leven van ds. J. Fraanje

In 1916 ontvangt ds. Fraanje een beroep van zijn oude gemeente te Goes. Zodra hij dit beroep ontvangt, geeft het hem veel strijd. Ten slotte meent hij te moeten bedanken en wordt de bedankbrief op de post gedaan. Direct daarna voelt hij echter, dat hij het beroep moet aannemen. Nog diezelfde avond gaat er een telegram naar Goes: 'Beroep aangenomen, brief volgt'.

Tijdens zijn tweede verblijf in Goes wordt de prediking van ds. Fraanje voor meerdere personen tot zegen gesteld. Eén van hen is J. Witte-Welleman uit Nieuwdorp.

Zelf schrijft zij daarover het volgende: 'Ik leefde zo voort als boven omschreven (onder diepe indrukken van dood en eeuwigheid, JPS) tot 28 oktober 1916. Het is nu al 32 jaar geleden, echter zal ik die zondagavond nimmer vergeten. Ik ging nog wel op zaterdagavonden met mijn kameraads mee, maar mijn geweten liet me niet met rust, doch ik kon niet met de zonde breken. Op genoemde zondag zou ds. Fraanje, welke toen te Goes stond, te Borssele preken. Daar Nieuwdorp toen nog een afdeling van Borssele was, liepen wij vijf kwartier naar Borssele om ds. Fraanje te beluisteren. Na de middagkerk wilde moeder naar huis, omdat het voor haar te donker werd. Met een nicht van mij bleef ik ook in de avondkerk. Nooit zal ik vergeten hoe ernstig ds. Fraanje toen preekte. Hij zei: 'Jongelingen en jongedochters, durft u met een gedoopt voorhoofd de zonde te doen en erin blijven leven, dan zult ge voor eeuwig buiten God vallen'. En dat was voor mij! Eeuwig buiten God vallen. Toen was het klaar met mijn leven, toen kon het niet verder meer. Van die tijd af durfde ik niet één kerkdienst meer te verzuimen, denkende dat mijn tijd om bekeerd te kunnen worden voorbij zou gaan'.

Het tweede verblijf van ds. Fraanje in Goes duurt niet lang. In 1918 vertrekt hij naar Barneveld. Binnen enkele jaren is hij daar voor de vierde keer beroepen. Op zondag 6 oktober vin-

den de bevestiging en intrede plaats. Dat hij niet zonder tegenspreken naar de Veluwe is gekomen, vertelt hij op 10 november 1937, bij de herdenking van zijn 25-jarig ambtsjubileum. 'Na vele worstelingen ben ik ten slotte gewillig gemaakt tot u over te komen met de woorden uit Handelingen 27. Wat er in mijn ziel omgegaan is, houd ik liever voor mijzelf, maar dit kan ik u zeggen: Ik ben door de Heere overwonnen'.

In Barneveld en omgeving verwerft ds. Fraanje al spoedig een grote plaats onder het kerkvolk en in de harten van Gods volk. Naast zijn eenvoudige levenswandel en zijn kennis van het boerenleven is het vooral zijn prediking, die de harten raakt. Daarnaast heeft hij een hartelijke band met de catechisanten. Zijn catechisatielessen, opgetekend door Aaltje Korevaar, verschijnen later in druk onder de titel: "Enkele aantekeningen uit de 'kleine catechisatie' waarin behandeld wordt het kleine vraagboekje van A. Hellenbroek". Zelf voorziet hij dit werk van een voorwoord. Daarin vertelt hij ook iets uit zijn eigen leven: 'Voor mijzelf heb ik geleerd wat het is, dat God in de stille eeuwigheid Zijn eigen deugden wilde verheerlijken en Zijn Kerk wilde zaligen, en dat beide in Christus. Er kwam een tijd, dat God mij twee dingen heeft doen zien: Zijn recht en mijn schuld. Mijn schuld had ik zelf gemaakt; die werd mij in Adam rechtvaardig toegerekend en door mijn zonde had ik Zijn heilig recht en deugden geschonden. Toen ik dat vernam, sloeg God een wond in mijn hart, zo groot, dat het met niets meer te helen was. Ik had Hem vertoerd en nu was het zwaard heilig gewet. Mijn schuld lag toen niet meer op mij als iets wat ik nog kon dragen; ik kende ook geen Christus, maar mijn schuld en Gods recht werden het zwaard dat mij versloeg. Ik had 't gedaan, 't werd sterven.

O, dat vallen onder 't zwaard van Zijn recht! Dat zien en billijken en met Gods deugden verenigd te worden! Daar heb ik toen door God God mogen kiezen. Hij behoefde niet één

deugd te verliezen. Ik had ze alle geschonden, maar heb ze ook onvoorwaardelijk alle geliefd. Toen zag ik voor mijzelf: De rook ging op van Sodom, daar lag ik verslagen. Nooit zal ik dat vergeten, mijn zonden waren geen gebreken, maar daden. Ik had naar Gods recht en kroon gestoken. O, dat verloren liggen en verloren gaan, met verlies van eigen leven en bestaan.

Doch toen ik gezonken was, heeft God iets wonders gedaan. Hij ontdekte mij Zijn Zoon en gaf me in Christus 't leven. Die had Zijn deugden en wet voldaan, heilig en klaar. En mijn schuld en zonden had Hij genomen alsof het de Zijne waren, niet in daden die Hij had bedreven, maar als Borg nam Hij ze, alsof 't de Zijne waren geweest. Hij was in Zijn Middelaarswerk doorgegaan en nergens blijven steken. God de Vader ging ze mij nu met bewustzijn voor mijn eigen ziel vergeven, verzoenen, afwassen, uitdelgen. Nu stond ik voor Hem zo schoon en rein, zo heilig, wit en klaar, geen sneeuw kon witter wezen. Hij wou mijn zonden nooit meer gedenken, maar wierp ze in de zee van eeuwige vergetelheid'.

'Hij gaf me een recht van bestaan in Zijn Zoon om nu te leven en niet te vergaan en in plaats van te sterven 't eeuwige leven te beërven. Toen kwam de Heilige Geest, nu niet alleen overtuigend, wederbarend werken in mijn hart, maar nu verzekeren en verzegelen, in mij wonend als in een tempel door God voor Hem. O, hier kan ik beginnen, maar niet eindigen. De eeuwigheid zal 't mij leren om als de minste der heiligen met een Drieënig God te verkeren te midden van die grote en heilige schare uitverkoren engelen en gezaligde schepselen'.

Ook tijdens de catechisatielessen gebruikt ds. Fraanje meermalen voorvallen uit zijn eigen leven. Wel verbindt hij daar meestal een waarschuwing aan. Zo vertelt hij op 24 juli 1922

het volgende: 'Ik was eens op bezoek bij een oude vrouw, die een beetje ziek was. 't Was niet eens erg, ze zat nog op d'r stoel. Ik praatte gewoon iets met de huisgenoten en met die vrouw zelf, maar 't was slechts een gewoon gesprek. Eer ik wegging, eindigde ik naar gewoonte met gebed, doch het was ook slechts een gebed uit gewoonte die keer. Maar wat gebeurt er? Precies drie kwartier later komen ze mij roepen dat die vrouw plotseling gestorven was. O, wat gevoelde ik toen beschuldiging, dat ik zo slap in mijn

werk geweest was. Ik had ze niet eens ernstig aangesproken en mij niet vrijgemaakt van haar ziel. Ik was de laatste geweest die haar bezocht had; drie kwartier na mijn vertrek stond ze voor het Hoge Hof, de Rechter van hemel en aarde, gedagvaard en... ze kon mij terecht van ontrouw beschuldigen. Daarom moet ik 't jullie iedere week opnieuw aanzeggen, kinderen: je krijgt met God te doen!'

(wordt vervolgd)

Krabbendijke,

J.P. Sinke

Uit het leven van ds. J. Fraanje

Tijdens zijn verblijf in Barneveld maakt ds. Fraanje zowel de crisisjaren als de Tweede Wereldoorlog mee. Daarnaast herdenkt hij op 10 november 1937 zijn 25-jarig ambtsjubileum. Tijdens deze dienst spreekt hij over 2 Korinthe 2:14: 'En Gode zij dank, Die ons allen tijd doet triomferen in Christus, en den reuk Zijner kennis door ons openbaar maakt in alle plaatsen'. Met bewogenheid wijst ds. Fraanje op Gods trouw tegenover zijn ontrouw.

'In de nacht die achter ons is, heeft het God behaagd mij om drie uur uit mijn slaap te doen ontwaken en ik ben tot kwart over vijven in mijn kamer alleen geweest. Daar is veel gebeurd. Ik zag mij zover van huis, van de praktijk van de godzaligheid af; praatte wel óver 't geloof, maar in de praktijk was ik het veelal kwijt. Daar heeft het God behaagd tot mij over te komen. O, Barneveld, wie ben ik voor mijn vrouw en kinderen, voor de gemeente en voor de kerkenraad? Wie heeft het zo verzondigd als ik, dat gij mij hebt kunnen en willen dragen? Barneveld, kerkenraad, leraars, nadeemaal God mij zo onmiddellijk riep tot het leraarsambt, heb ik mij wel eens tegen de middelen gesteld, maar de Heere heeft het mij vergeven. Hier sta ik, broeders, mijn medebroeders, hier sta ik, alles is verzondigd, maar God heeft mij gewassen en geheiligd en gereinigd in het eeuwig bloed en de gerechtigheid. O, die laatste nacht, wat is God mij weer meegefallen. Zo een albederver, zo een alverzondiger'. Zes jaar later, op 6 oktober 1943, herdenkt ds. Fraanje 25 jaar aan de gemeente van Barneveld verbonden te zijn en bedient hij het Woord uit Johannes 19:30m: 'Het is volbracht'. In zijn inleidend woord roemt hij opnieuw de trouwe zorg van God over hem en de zijnen.

'Ik ben nu bijna 65 jaar, heb 35 jaren gepreekt en sta nu 25 jaar in uw midden. Wat moet ik zeggen? Wie ben ik en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt? Maar door de genade Gods ben ik die ik ben. Tot op

de dag van vandaag moet ik zeggen: Het zijn de goedertierenheden des Heeren dat wij niet vernield zijn. Zijn getuigenis en Zijn besluiten heb ik leren kennen. In het verbond der genade wordt God verheerlijkt. Er is veel gebeurd in die 25 jaar in de kerk, het land, de staat, de school, en ik mag wel zeggen: De mensen hebben veel in mij verdragen; ik ben op de vleugelen Gods gedragen. Ik heb wel eens uitgedrukt: Wie is ooit de kansel beklommen als ik? Ik heb me wel eens verzet tegen de middelen, maar dat heb ik bekend voor God en mensen. En nu sta ik hier. Ziende op die 25 jaren, dan moet ik zeggen: Ik roem in God; ik prijs 't onfeilbaar woord; ik heb het zelf uit Zijnen mond gehoord'.

Op 20 oktober 1948 volgt opnieuw een herdenkingsdienst, ditmaal ter gelegenheid van zijn 70ste verjaardag en zijn 40-jarig ambtsjubileum. Deze keer spreekt hij over Titus 1:2: 'In de hope des eeuwigen levens, welke God, Die niet liegen kan, beloofd heeft vóór de tijden der eeuwen, maar geopenbaard heeft te zijner tijd'. Ook tijdens deze dienst klinkt er in zijn woorden iets persoonlijks door.

'O, die daden Gods! Ik ben nu zelf een oude man van zeventig jaar. Werd geboren in de wereld, in Nederland, in Zeeland, Zuid-Beveland, in het

dorpje Biezelinge. Mijn vader en moeder waren eenvoudige, arme mensen. Op een zondag zei de dokter tot mijn vader: 'Man, dat worden twee doden, moeder en kind'. Toen brak mijn vader voor het eerst uit in openbaar gebed, waarna de dokter zei: 'Fraanje, nu leven ze allebei'. Ik moest geboren worden om mens te zijn, wedergeboren worden om kind en knecht te zijn. Ik werd geboren onder de oordelen en nu sta ik nog onder de oordelen, maar ik mag er boven kijken. Daar Boven leeft mijn Koning, Jezus Christus, de eeuwige en enige Koning van Zijn Kerk. (...) Ik ben van nature maar een voorwerp geweest voor de hel, maar God heeft mij bij de aanvang en in beginsel tot een meubelstukje voor de hemel gemaakt'.

Ontroerend is het als de predikant een ogenblik vooruit mag kijken. 'Ik ben wel blij dat ik vandaag zeventig jaar mag worden, maar toch is het niet mijn blijdeste dag. Mijn stervensdag zal mijn blijdeste dag zijn en de jongste dag is mijn bruiloftsdag. Kom, Heere Jezus, kom!'

Krabbendijke,

J.P. Sinke

Van de Vluchtheuvel

De Vluchtheuvel biedt hulp bij psychosociale problemen. Ze gaat uit van de Gereformeerde Gemeenten. In vier bijdragen worden enkele onderdelen van het werk nader toegelicht. Deze week deel 3, over gezinsproblemen

Piet en Arja zijn tien jaar getrouwd en hebben vier kinderen in de leeftijd van 9, 7, 4 en 2 jaar. Aan de buitenkant lijkt het allemaal goed te gaan. In werkelijkheid loopt het niet goed tussen Arja en haar dochter Michelle